

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**M. Antonii Marsilii Colvmae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Cap. XV. Regularium beneficiorum quot genera sint: tum & de
sacerdotalibus temporalibus ac perpetuis beneficijs, item[que] com
mendis nonnulla scita necessaria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

nō nisi ijs, qui eisdem Ordinibus initiati sunt, uel initiari
 possunt conferuntur. Quædam uerò non Sacerdotales
 sunt, quæ sacrum presbyteratus, ordinem minimè requi-
 16 runt, c. cui de non Sacerdotali, de præb. in 6. † Portiones
 quoque, sic uulgo dictæ, & ipsæ beneficia sunt, quæ iurisdic-
 ctione, & administratione carent; sunt autem ueluti ciba-
 ria, quæ Diaria Vlpianus appellat in l. antepen. ff. de alim.
 17 & cib. leg. † Eas, qui obtinent, portionarij nuncupantur,
 uel Mansionarij, quòd semper in Ecclesia maneant, Qui
 & Assisij à Sūmis Pontificibus solent appellari, quòd sem-
 18 per in Ecclesia assideant, c. pen. de cler. non resid. † Hi Ca-
 pitulum, aut Collegium non constituunt, c. cum dilecta,
 de excess. Prælat. & hæc quidem sunt beneficia secularia,
 quorum tractationem primo diuisionis capite polliciti
 sumus.

A R G V M E N T V M.

*Regularium beneficiorum quot genera sint tum & de
 Sacerdotalibus temporalibus ac perpetuis beneficijs,
 itemq; commendis non nulla scitu necessaria.*

R E R V M S V M M A E.

- 1 Regularia beneficia aut duplicia sunt, aut simplicia.
- 2 Prior iurisdictionem nullam habet in monachos.
- 3 Canonici regulares, & Monachi, dicuntur habere beneficia, si-
 ne administratione, & iurisdictione.
- 4 Abbates monachorum dicuntur obtinere beneficia duplicia.
- 5 Abbatis nomen unde.
- 6 Abbatis nomen cur apud monachos usurpari, primum cæ-
 perit.
- 7 Abbates obtinent dignitatem.
- 8 Abbatissa Ecclesiæ Todrensis præest omnibus clericis.
- 9 Archimandrita habent beneficia regularia duplicia.

Vnde

- 10 Vnde dicti sunt. *instituti iudicibus Ordinis*
 11 Archimandrita Reuerendissimi à Iustiniano appellantur.
 12 Beneficia omnia aut Sacerdotalia sunt, aut non Sacerdo-
 talia.
 13 Layci penitus incapaces sunt beneficiorum Sacerdotalium.
 14 Hospitalia etiam laycis conferri possunt.
 15 Beneficia secularia omnia perpetua sunt.
 16 Beneficia regularia per se manuaria sunt, præter electiua,
 & curata.
 17 Qualitas beneficij regularis, vel secularis si reticeatur, gra-
 tia redditur subreptitia.
 18 Beneficia temporaria, consuetudine effici possunt perpe-
 tua.
 19 Qualitates beneficiorum, quedam respiciunt naturam, que-
 dam accidentia.
 20 Beneficia intitulata sunt, quæ in titulum dantur.
 21 Beneficia aliqua sunt commendata.
 22 Commende initio gratia Ecclesiarum constituta.
 23 Commendatarius olim de fructibus rationem reddere teneba-
 tur.
 24 Commendatarius olim ad nutum constituentis remoueri po-
 terat.
 25 Commende in gratiam commendatariorum constitute.
 26 Commende Titulus frequens, sicut aliorum beneficiorum.
 27 Innocentius V. I. commendas omnes aboleuit, sed eius constitutio
 exoleuit.
 28 Commendarum usus maxima ratione institutus.
 29 Commende, Testatorum uoluntati non repugnant.
 30 Expressum censetur, quod Statuentes uerisimiliter essent re-
 sponsuri.
 31 In quacunque hominis dispositione semper censetur excepta
 maiorum auctoritas.
 32 Testatorum uoluntates ita interpretari debent, ut animata
 legis

legis dispositioni sint conformes.

33 Commendarum usus necessarius est, habita ratione consuetudinibus, situs Ecclesie, & qualitatis personarum.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

REGVLARIA beneficia in duo genera diuiduntur. † Nam aut simplicia sunt, aut duplicia: simplicium quædam sine iurisdictione, cum administratione tamen sunt; quædam iurisdictione, & administratione carent. Primò sub diuisionis capite censetur. † Prior simplex, cui quædam reuerentia tantum præstatur, ac rerum Monasterij administratio tribuitur, non tamen in Religiosos iurisdictionem ullam habet. Secundo capite numerantur Monachi, & Canonici regulares, qui beneficia obtinent iurisdictione, atque administratione carentia, c. quod Dei timorem, c. fi. de stat. Monach. Clem. Ne in agro. S. cæterum, eo. tit. Duplicia beneficia sunt, quæ iurisdictionem & administrationem habent: † ea obtinent Abbates † Hoc autem nomen Abba, † siue Abbas Hæbraicum, Sirciacumve uocabulum, Græcis ac Latinis Patrem significat, ex duabus primis Hæbreorum elementis, Aleph & Beth. dictione composita, quod Do. Hieronymus docuit super Epist. ad Galatas, cap. 4. Tom. 6. fol. 190. litera H. & fol. 191. litera A. Eo nomine usus est Christus Partem orans, Marci. cap. 14. & Paulus ad Romanos 8. † Apud Monachos uerò nomen istud usurpari cœpisse mirum non est, cum in Syria atq; Aegypto, ubi uocem istam significare Patrem diximus, prima Monachorum initia cœperint, ut superius meminimus. Unde uidemus hodie vulgò duplicato nomine nuncupari, Patres Abbates, quod illam Euangelistæ duplicationem imitari uidetur, Abba pater. Hi, quos modò diximus, Ab-

bates

bates, Monachorum Antistites sunt, quorum Iustinianus
 7 meminit Nouel. 133. † Iidem dignitatem obtinent, c. in-
 demnitatibus. de elect. in 6. quod & in Abbatissa tradi-
 8 tum est: † præsertim in Ecclesia Iodrensi, in qua Abbatissa
 9 clericis omnibus præest, c. dilecta, de excess. prælat. † Ar-
 chimandritæ etiam regulare beneficium duplex obtinet;
 10 si ipsi autem dicti sunt Ab. ἀρχός & Μαρτυρᾶς hoc est Spelunca, si
 ue Cauerna, quod Monachorum Regularium Duces sint,
 qui initio, ut supra dictum est, eremos ac speluncas inco-
 lebant. Acursius uerò à mandra, hoc est ouium caula di-
 ctos existimauit, quòd Monachis præsent, qui mansuetudi-
 nis ac humilitate oues referunt, glo. in l. Victor, C. de sum.
 Trin. & fid. cat. Extat in decretis ad Archimandritam
 quèdam presbyterum Epistola à Gratiano relata, c. dispē-
 11 sationes r. q. 7. † hos & Reuerèdissimos Iustinianus appel-
 lat Epistola inter claras, C. de sum. Trin. & fid. cat. Et hæc
 sunt, quæ beneficia regularia nominantur. Tertio diuisio-
 nis capite superius compleximus eas beneficiorum quali-
 tates, quæ tum secularibus, tum regularibus communes
 12 sunt. † Illæ autem sic commodè explicari posse uidentur,
 ut dicamus, non nulla beneficia esse Sacerdotalia, alia ue-
 rò non Sacerdotalia. Sacerdotalia sunt, quæ Sacerdota-
 lem ordinè, ut obtineri possint, omninò requirunt, c. cui
 13 de non Sacerdotali, de præb. in 6. † Eorumq; layci planè
 incapaces sunt, c. cum adeo, cap. ex literis, de rescrip. nisi
 intra debitum tempus ad sacrum Presbyteratus Ordinè
 se promoueri curent, iuxta Lugdunensis statuta Concilij,
 c. licet canon. de præb. lib. 6. Beneficia uetò non Sacerdo-
 talia sunt, quæ ordinem sacrum annexum non habent, nec
 ut obtineri possint, illum exigunt. Cuiusmodi sunt Hospi-
 talia, in quibus Ecclesia quidem esse solet, in qua Cappel-
 lanus officia diuina celebret, non is qui hospitale ipsū ob-
 14 tiner. † Quæ laycis etiam conferri posse, Clemens V. per-
 misit

misit in Clem. quia contingit, de relig. domib. Alia rursus
 beneficia perpetua sunt, alia temporalia, quæ manualia
 15 uulgo dicuntur. † Perpetua quidem omnia secularia ef-
 se debere sancitum est, c. præcepta, 5 5. dist. c. ueniens, ubi
 16 glo. de fil. presbyt. Lap. alleg. 9. † Ex regularibus uerò, ea
 tantum placuit esse perpetua, quæ curata, aut electiua ef-
 sent; cætera uerò regularia beneficia oïa manualia sunt, c.
 17 2. de stat. Monac. ubi Abb. † Hæc autem beneficij qualitas si
 reticeatur, gratia Pontificia subreptitia redditur. Rot. de
 cis. 4. tit. de præben. in no. Quod fusius explicabimus in li-
 bello, quem propè diem edemus de subreptione, & ob-
 18 reptione. † Porrò beneficia hæc quamuis temporaria
 sint, si propriam ipsorum naturam spectes, consuetudine
 tamen possunt effici perpetua. Nicol. Milis. uer. beneficiū,
 q. 19. But. in c. porrecta, in fi. de confirmat. util. uel inutil.
 19 † Quas modò retulimus, qualitates beneficiorum, illæ na-
 turam intrinsecè magis respiciunt, quemadmodum? & be-
 neficium seculare, uel regulare, naturalis ipsa conditio fa-
 cit, quæ cum eo oritur. Regulare constituitur, cum certa
 præscripta uota habet annexa; contra uerò seculare, quod
 nulla habeat regularia instituta: reliquæ uerò quas mox
 20 explicabimus, beneficijs accidunt. † Solent enim benefi-
 cia in titulum dari, quo fit, ut uulgo beneficia intitulata
 appellantur, cum quis perpetuò alicui Ecclesiæ præficia-
 tur, ut illius titulum habeat, c. dudum 2. de elect. qua ra-
 21 tione Summi Pontifices tuum beneficium sæpissimè di-
 cunt, c. pro illorum, de præben. c. audita de rest. spol. c. si ti-
 bi absenti, de præb. in 6. c. auaritiæ, & seq. c. nisi, c. præte-
 rea, de præb. † Alia rursus in commendam conceduntur,
 atque iccirco commendata uocantur; sed quando de com-
 mendis sermo incidit, opere pretium nos facturos duxi-
 22 mus, si aliqua de eis explicaremus. † Initiò commenda-
 rum genus, gratia Ecclesiarum institutum fuerat, quod
 com-

- Commēdare, uerbum indicat, à commēdæ nōmen deri-
uatur: nihil enim aliud est, quàm rei commēdatæ procu-
ratorem ac custodem constituere, l. commēdare, ff. de
uerb. sign. l. Lutus, deposi. c. ex eo, c. nemo, de elect. in 6.
- 23 † Vnde de fructibus beneficii, quod quis commēdatum
habeat, antiquitus rationem reddere tenebatur: argumē-
to, c. de placuit, 10. q. 3. nō enim beneficiarius dicebatur,
sed potius procurator simplex, c. obitum, c. Catinēsis, 61.
dist. & quamuis ille legitimam reddituum Ecclesiastico-
- 24 rum administrationem haberet, † tamen si is, qui cōmen-
datarium præfecerat, reuocare illum uoluisset, nullo iure
id facere prohibebatur, c. relatio, 21. q. 1. c. cum nobis o-
lim, de elect. in 6. Hoc primum fuit commēdis initium
anno Christi 555. sub Pelagio, 1. cuius est tex. in c. Cati-
nensis, 61. dist. Gregorius deinde Magnus anno Christi,
595. eundem commēdandi morem seruauit in Panor-
mitana, & Terracinensi Ecclesia, li. 2. Epistola, 13. & 70.
- 25 d. c. obitum, 61. dist. & c. illud 21. q. 1. † Procedente uerò
tempore cœperunt commēdæ in utilitatem ipsorum cō-
mendatariorum institui, anno Christi, 847. sub Leone
III. capitu. qui plures, 12. q. 1. quod & supra tradidimus.
- 26 † Quo factum est, ut commēdæ titulus, sicut & aliorum
beneficiorum usu frequens extiterit, c. dudum, il secōdo,
de elect. in 6. & c. nemo deinceps, ubi Io. And. not. † Quæ
res usque ad tempora Innocentij VI. anno Christi, 1352.
statum non mutauit: Is commēdas omnes reuocauit, &
aboleuit generali lege lata, quæ Extrauagans uulgo dici-
tur, cui initium erat, Pastoris, &c. Et quamuis inter cæte-
ras non reperiatur, eius tamen meminit Io. Nicol. Gimō-
te, tract. de benefi. tit. 3. cap. 10. sed illa constitutio tunc
- 28 fortè usu non recepta, hodiè penitus exoleuit. † Huius-
modi autem commēdarum usus maximā cum ratione à
Summ. Pont. fuit inductus: cū enim redditus Ecclesia-
stici

fici, ne dum Ecclesiarum causa instituti sint, sed ut ex eis etiam clerici, & Sacerdotes, & qui cum illis sunt, alantur; non solum autem illi, sed & alij, qui Ecclesiasticis muneribus occupantur: quæ res maximam habet pietatis causam, c. diaconi sunt, 63. dist. c. studeat, 50. distin. Curarunt Sûmi Pontifices pro eorum more, ut Ecclesiæ quidê debetum seruitium nō defereretur, & ijs, qui cæteris Ecclesiasticis officijs vacabant, cōsuleretur. Quod ea ratione fieri posse iudicarunt, si assignata certa reddituū positione Sacerdotibus, qui & animarū curā gererent, & diuina officia in Ecclesia celebrarent, reliquos omnes alicui merito in eius utilitatem commendarent. Nihil certè in huiusmodi pia institutione considerari potest, quod quempiam offendat: satis enim fit Ecclesiæ simul, & reliquis, qui de Apostolica sede sint optime meriti: & cum ij redditus in alios usus essent erogandi, in hunc certè qui pijsimus est, à Summo Pontifice illorum domino magna cum ratione destinantur. † Sed & hoc uoluntati defunctorum, qui bonam horum reddituum partem aliquando relinquunt, nequaquam obsistit. Tantum enim abest, quòd id ipse improbarent, ut magis aliquando id euenturum fore rati, si fuissent interrogati essent concessuri; † quod expresse uim in iure obtinet, l. tale pactum, §. si. ubi glo. uersicu. 29
 30 pro exceptione, ff. de pact. & ibi Bar. Bal. Alex. & Ias. † His accedit quòd in quacunque hominis dispositione maiorum authoritas excepta semper intelligitur, c. ueniens, de iur. iur. à quibus facti rationem exigere sacrilegium est, l. sacri affatus, C. de crim. sacrileg. † Rursus testatorum uoluntates ita interpretari debent, ut animatæ ipsius legis dispositioni sint conformes, l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel. ubi Bar. Cuma. Alex. nu. 8. Soci. nu. 35. Rip. nu. 77. l. si duo, ff. de acq. hæred. ubi glo. Dyn. Bart. Alber. & Castren. nu. 3. Vnde quod in ea re uniuersalis Eccl. pastor
 F statuerit,

statuerit, ab ipsis omnino probatum censeri debet. Hæc omnia eò magis comprobantur, quòd alicui præclaro uiro unius tantùm beneficij redditus ad eius uitam honestè sustentandam aliquando non sufficiunt. Nec cogendus est, ut uno loco resideat, si alibi commorans, uniuersali

33 Ecclesiæ utilior esse potest; † Quare nemo non uidet, necessarium fuisse commendarum usum, consuetudines, Ecclesiæ situs, & personæ qualitate perpensa, arg. glo. cap. r. 21. q. 1. c. erit autem, 4. dist. c. Abbate, de uerb. signi. glo. c. extirpandæ, de præben. Vt quod ijs, qui de Christiana re publica benemeriti sunt, aliunde tribui non poterat, illud per eas præstaretur.

A R G V M E N T V M.

Quibus temporibus plures religiosorum Regula, & Congregationes à sede Apostolica deinde approbata, exordium sumpserint.

R E R V M S V M M A E.

- 1 *Varia hospitalium nomina.*
- 2 *Religiosorum conuentus multi, habent redditus Ecclesiasticos, non tamen dicuntur habere beneficia.*
- 3 *Regula Monachorum omnes ad quatuor rediguntur.*
- 4 *Prima Regula est Sancti Basilij.*
- 5 *A regula Sancti Basilij fluxerunt plures familia.*
- 6 *Cluniacensis.*
- 7 *Camaldulensis.*
- 8 *Vallis umbrosæ.*
- 9 *Grandimontensis.*
- 10 *Congregatio Humiliatorum ab exulibus Mediolanensibus cæpta.*
- 11 *Humiliati aliàs condemnati, à Lucio Papa, suppressi in totum*